

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Kiródy Gyula*

Cím: *Nagy Miklós*

Forrás: *Ujlag*

Bp

(Hely)

1922. 11. 11.

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Nagy Miklós

Idő

"1922"

Személy

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

NAGY MIKLÓS

IRTA: KIRÓDY GYULA

Ehonnra savanyu bort ivott, de nem azért, mintha a bort szerette volna, hanem a jó emésztés végett; hálókabátban és papucsban, pamlagán találták őt dél-időben is az írók, akik a Reáltanoda-utcában kézirataikkal felkeresték; ez a szerkesztői iroda leginkább valamely vidéki paplakhoz hasonlított, ahol a kiöregedett főúr naphosszat szappanos vízben áztatja fájós lábait és a fiatal segítők a megvakulásig írnak az udvari szobában: szegény teológusnak, ambiciózus filozofusnak sohasem volt híjjával Nagy Miklós.

A szobájában leülni nem lehetett, mert a székek és asztalok telve voltak iratcsomagokkal, amelyek itt évszámra összegyülekeztek Magyarországon minden részéről (hiszen a *Vasárnapi Ujság* volt a legtekintélyesebb közlöny, minden fiatal író ide küldte be zsengéit), de jobban is szerette, ha az írók a szerkesztői irodán kívül vannak udvarlására. A ferenci barátok terén volt Holzwarth (mostanában Csalányi) kocsmája, a délutáni nap elől itt húzódtott meg egy pohár sör mellett Nagy Miklós, legjobban innen szerette szerkeszteni a *Vasárnapi Ujság*-ot. A közeli királyi Kuria öreg birái is többnyire a barátok bazárának hűvös vendéglőjében fogadták informálás végett a vidéki fiskálisokat, ügyészeket; ha a mindenképpől való igazságszolgáltatás megengedte magának a Holzwarth restaurációját, annál inkább megehetette ezt Nagy Miklós, akinek ügyészek helyett Lavalliers-nyakkendő, pepitanadrágos bohémekkel volt dolga.

(Az írók ebben az időben bizonyos egyenruhát viselnek. Degré Alajos, Vértesi Arnold életük végéig kockás, ugynevezett fűkeres-nadrágot hordanak. Mikszáth Kálmán, a Bodzafa-utcai bohém: csupán esokorra kötött nyakkendővel törődik. Akinek egyéb külső jelvénye nincsen: az hosszú, bozontos hajzatot

növel, olyanformán, hogy a Pestre ránduló vidéki-írók a kávéházakban, kocsmákban külső megjelenésükről is felismerik a divatos írókat. Nagybecskerekén Lauka Gusztó, Máramarosszigeten Szépfaludi Örlösi Ferenc hordanak Lavalliers-nyakkendőt, mert „pesti” írókhoz számítanak.)

Ez időben általában még többnyire kávéházakban és kocsmákban szerkeszték az ujságokat, az iroda unalmas, nem bohémemberhez való, az íróasztalok rozogák, még a ma is íróinak tollpercését tanulja itt a szű, a Central-kávéház, a régi Athenaeum-épületben lévő éjjeli kocsmá, a Múzeum-kávéház, a Gyöles-vendéglő a Múzeum-körúton: megannyi szerkesztőségek, ahová benyomulnak az írók paksamétáikkal, ahová futamodik a szedőúru a friss ujságokkal, ahol a szerkesztő az asztalfőn trónol és nyomban ezüstforintosokkal fizet, ha a vers megnyeri tetszését.

Nagy Miklós bár nem volt kocsmajáró ember, nem vonhatta ki magát az általános divat alól. Pedig sokat adott a tekintélyre, mert a Szászok és Gyulai Pálók barátsága révén valamiképpen rokonságban érezte magát az Akadémiával. (A Szászok emberöltők óta akadémikusok voltak; mindig volt egy Szász Károly, idősb vagy legifjabb, aki a múlt század hatvanas éveit óta az irodalmi pályán működött. Családi hagyomány volt ez az erdélyi családban.) De nem csak akadémikusok írták a *Vasárnapi Ujság*-ot, röpké elbeszélőkre, költőkre is szüksége volt Nagy Miklós-nak, akik bizonyosan szivesebben ülnek be a Holzwarthhoz, mint a szerkesztői irodába.

Ezek után azt lehetné az olvasó, hogy isten tudja miféle bozontos, társadalomtól elrugaszkodott ifjak verdesték az asztalt a vendéglőben Nagy Miklós körül. Az igazság pedig az, hogy Nagy Miklós a Holzwarthnál is azokat az írókat gyűjtötte maga körül, akik bár nem voltak még olyan ezüstfejűek, mint a szomszédos kuriai birák, de az irodalomban már tekintélynek számítottak. Ennél az asztalnál sohse rendelték többet két deci bornál, jókedvű és hangos csak Kálnay László szokott lenni, az a bizonyos nyíregyházi ügyvéd, aki ötvenesztendőskorában kezdett

beszélyeket írni és évenként a fővárosba utazott, hogy a lapszerkesztőkkel barátkozzon. Idejárt Baksay Sándor, ha Pestre érkezett az akadémiai ülésekre, papi talárjából itt vonta elő nagy szerénykedéssel a *Szederindák* kéziratát. Rendes látogatója volt a Holzwarthnak Kazár Emil, aki bár hetvenesztendős korában halt meg, egész életében öreg, komoly embernek számított, mindamellett, hogy ő is bokrétaba kötötte a nyakkendőjét. Vértesi Arnold, aki vadkacsatollat is viselt a kalapja mellett, olyan gigerli volt e társaságban, mint egy vidéki szolgabírósi gyakornok, pedig már szürkült a bajsza.

Csak az tudja, aki írópennával a kezében élte át ezt a korszakot, hogy mily nehéz, szinte lehetetlennel határos volt fiatal íróknak, költőknek a *Vasárnapi Ujság*-hoz „bejutni” Nagy Miklós idejében. Talán sokkal nehezebb, mint a Pákh Albert idejében, pedig ez a lelkiismeretes szerkesztő építette nagy tekintéllyé a *Vasárnapi Ujság*-ot azzal a körültekintéssel, amellyel még a „vidéki levelezők” írásából is irtogatta az izléstelenséget. Pákh utódja, Nagy Miklós már egy olyan világban iktatta nevét a lap végére, amikor nem kellett lámpással keresni a tehetséges írókat. Jókain kívül is voltak türehető állandó munkatársai a *Vasárnapi Ujság*-nak. Mikszáth azt írja valahol Nagy Miklósról, hogy a „lábával szerkeszt”. Lehetséges, hogy ez így volt abban az időben, amikor a szerkesztő és lapja kezdtek kiöregedni, új közlönnyök keletkeztek, amelyek bankóval csalogatták magukhoz a tehetséges írókat a gyöngébben fizető *Vasárnapi Ujság*-tól, Nagy Miklósnak utra kellett kelni, hogy kedvenceitől kéziratot szerezzen. Különösen Mikszáthot kapta fel a hír a sanyarú évek után, de a Bodzafa-utcában még nem kopogott rá sohasem Nagy Miklós elbeszélésért. Szinte egyedüli irodalmi fórum volt a hazai közlönnyök között a *Vasárnapi Ujság*, amelynek birálatára hallgatott a közönség, amelynek hasábjain megjelenhetni epedés, álom, mennyország volt a fiatal író részére. Bár előfizetői nagyrészből a

kálvinista paplakokban voltak fellelőhatók, az ujságnak, amelyen Hungária tartotta a magyar címerét és örökké fujta a pipafüstöt a hálókabátos előfizető, gölyák fészkeltek a háztetőn és Boldog Magyarország hangulata áradt minden fametszetéről, az ujságnak országos tekintélye volt. E hasábookról választották a Petőfi-Társaság tagjait, ideírták verseiket az akadémikusok, a beszély, amely itt napvilágot látott, esztendőök multán is megbeszélés tárgya volt a vidéki uri házakban, cikkei megbízhatóbbak a Meyerlexikonnál és képei miatt is oly nagybecsülésnek örvendett, hogy a Nagy Miklós lapjával sohasem ragasztották be a ház végében lévő kamarákat, hanem gondosan megőrizték az évfolyamokat. Csak gondoljunk vissza vidéki ifjuságunkra, amikor legélvezetesebb olvasmányaink a *Vasárnapi Ujság* régi kötetei voltak. Gondoljunk vissza arra, hány írói, költői nevet tanultunk meg felejthetetlenül a régi lapokról! Adjuk össze, hogy Magyarország általános művelődéséhez mennyiben járult hozzá egy fél-századon át e régi hetilap, akkor megértjük Nagy Miklós szerkesztői működését.

Egyike volt ő a tizenkilencedik század ama magyar szerkesztőinek, aki lelkiismeretes munkájával, hangyaszorgalmával, gondosságával úgy nevelt egyik generációt a másik után ujságjával, hogy olvasói hazafias, művelt emberek legyenek. Azt lehetne mondani, hogy a közös nemzeti gondolat szentségét őrizte ez az öreg szerkesztő, amely szentséget vasárnaponként megmutatott híveinek. A *Vasárnapi Ujság* olvasói minden egyformán gondolkoztak, ahogyan Nagy Miklós akarta. Többet cselekedett a tizenkilencedik századbeli magyarságért, mint sok nagyszájú politikus, lármás államférfi. Azoknak a „nagy” szerkesztőknek volt egyenes leszármazottja, akik a magyar sajtót valóban „hetedik nagyhatalommá” növelték, a Kemény Zsigmondok utóda, örök példája annak, hogy milyen izlés és hazafiság hatotta át apáinkat, hogy csak könnyezve, mély meghatottsággal gondolhatunk vissza e csodálatos korra.